

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА»**

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Соціально-педагогічна діяльність з неповними сім'ями

Освітня програма Соціальна педагогіка

Спеціальність 231 Соціальна робота

Галузь знань 23 Соціальна робота

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від “ 27” серпня 2021р.

м. Івано-Франківськ – 2021р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу
5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу
6. Ресурсне забезпечення
7. Контактна інформація
8. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціально-педагогічна діяльність з неповними сім'ями
Освітня програма	Соціальна педагогіка
Спеціальність	231 Соціальна робота
Галузь знань	23 Соціальна робота
Освітній рівень	Бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс/семестр	3/5
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 12 год. Семінарські заняття – 18 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua

2. Опис дисципліни

Мета та цілі курсу

Мета: вивчення специфіки неповних сімей та системи соціально-педагогічної роботи з дітьми з неповних сімей.

Цілі курсу полягають у: висвітлення типології сімей; ознайомлення студентів з основними проблемами неповних сімей; огляд методів вивчення дитячо-батьківських відносин; вивчення поведінкових стратегій членів неповних сімей та відпрацювання у них позитивної життєвої філософії; вивчення системи соціально-педагогічної роботи з дітьми з неповних сімей.

Компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професії. базових понять соціально-педагогічної діяльності.

ЗК-8. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК-10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-11. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми у професійній діяльності

ЗК-12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК-13. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

ЗК-14. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1. Знання і розуміння сутності, значення і видів соціальної роботи та основних її напрямів (психологічного, соціально-педагогічного, юридичного, економічного, медичного).

СК-3. Знання і розуміння нормативно-правової бази стосовно соціальної роботи та фахівців психологічної служби.

СК-5. Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій дітей та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах.

СК-6. Знання і розуміння організації та функціонування системи соціального захисту і соціальних служб.

СК-9. Здатність оцінювати соціальні проблеми, потреби, особливості та ресурси різних категорій дітей та молоді та їх сімей.

СК-10. Здатність розробляти шляхи подолання соціальних проблем і знаходити ефективні методи їх вирішення.

СК-11. Здатність до надання допомоги та підтримки дітям та молоді а також їх сім'ям із врахуванням індивідуальних потреб, вікових відмінностей, тендерних, етнічних та інших особливостей.

СК-16. Здатність дотримуватися етичних принципів та стандартів соціальної роботи.

СК-17. Здатність виявляти і залучати ресурси інших фахівців, соціальних інститутів, державних та приватних установ та організацій для виконання завдань професійної діяльності.

СК-20. Здатність до сприяння соціального захисту дітей, надання підтримки їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Програмні результати навчання

РН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної проблеми.

РН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

РН 11. Використовувати методи профілактики для запобігання можливих відхилень у психічному розвитку, порушень поведінки, міжособистісних стосунків, для розв'язання конфліктів, попередження соціальних ризиків та складних життєвих обставин.

РН 12. Визначати зміст співпраці з організаціями-партнерами з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

РН 13. Використовувати методи соціальної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.

РН 14. Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна соціальна допомога.

РН 19. Залучати особистісні ресурси осіб, які звернулися за допомогою, ресурси соціальної групи і громади для розв'язання їх проблем, виходу із складних життєвих обставин.

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Тема 1. Специфіка неповної сім'ї	Охарактеризувати типи сімей. Здійснити порівняльний аналіз функцій повною та неповною сім'ї. Визначити критерії сімейного благополуччя/неблагополуччя.	Есе «Неповна сім'я у сучасному світі»
2.	Тема 2. Проблеми неповних сімей	Проаналізувати соціально-психологічні проблеми; роблема бідності сімей. Визначити вплив бідності на інтелектуальний та психосоціальний розвиток дитини. Розкриття сутності терміну «соціальна відповідальність». Визначити критерії соціально-економічних проблем неповних сімей.	Скласти порівняльну таблицю повної та неповної сім'ї за вільно обраними критеріями.
3.	Тема 3. Виховний потенціал неповної сім'ї	Визначити вплив матері/ батька, компенсаторний вплив на дитину. Охарактеризувати стилі виховання за Д. Баумрін. Здійснити аналіз розбіжності між жіночим та чоловічим підходом до виховання дітей, вплив батьківських конфліктів на дітей. Структура сім'ї: влада, коаліції, близькість.	Складіть таблицю змісту соціальної компетентності дитини молодшого шкільного віку, молодшого підлітка.
4.	Тема 4. Види неповної сім'ї та їх вплив формування соціальної компетентності	Охарактеризувати кризову ситуація розлучення та стратегія виходу з неї. Здійснити аналіз моделі допомоги в кризових ситуаціях.	Створити власну модель роботи з дітьми з неповних сімей на рівні: - дитячого садку; - школи; - поза навчального центру; - Центру сім'ї та молоді.
5.	Тема 5. Теоретичні основи соціальної компетентності підлітків з неповної сім'ї	Зміст соціальної компетентності як соціально-педагогічної проблеми. Розкрити сутність соціальної компетентності підлітків. Означення понять «соціальна компетентність», «професійна компетентність», «життєва компетентність». Зміст роботи соціального педагога з формування соціальної компетентності дитини з неповної сім'ї на рівні загальноосвітньої школи, дитячого садочку, мікрорайону	Розробити методичні рекомендації для роботи з неповною сім'єю.

6.	Тема 6. Напрями роботи соціального педагога та волонтерів з підлітками неповних сімей	Здійснити аналіз роботи соціального педагога у дитячому садку з дітьми з неповних сімей; соціальний педагог в школі та діти з неповних сімей; соціальний педагог у поза навчальних закладах- консультування, інформування, адвокатування, діагностування. Розкрити корекційно - реабілітаційний напрям роботи соціального педагога.	Розробити стратегії соціально-психологічної адаптації членів сім'ї до ситуації розлучення.
7.	Тема 7. Методика формування соціальної компетентності підлітків з неповної сім'ї	Розкрити реакції підлітків на структурну деформацію сім'ї, терапія та корекція . Реакції дітей та підлітків з неповних сімей на психотравмуючу подію. Корекція основних проблем підлітків з неповних сімей. Проаналізувати методики :рупи самодопомоги, психодрама, групова робота, індивідуальна терапія, ситуації морального вибору, інтерактивні методи формування соціальної компетентності підлітків з неповних сімей.	Знайдіть етнокультурні розбіжності ставлення до неповних сімей та зробіть співставно-порівняльний аналіз.
8	Тема 8. Соціально – психологічний супровід неповних сімей	Здійснити доведення необхідності спеціального соціального психолого-педагогічного супроводу дітей із таких сімей та їхніх батьків. Здійснено аналіз різних понять, присвячених супроводу. Обґрунтувати зміст психолого-педагогічного супроводу сучасних неповних сімей.	Спробуйте виявити, яким чином міські соціальні служби та школи намагаються подолати бідність. Складіть таблицю, в одній колонці якої будуть традиційні методи, у другій – Ваші пропозиції.
9	Тема: Основні психолого-педагогічні особливості неповних сімей в сучасній Україні	Розглянути основні психологічні особливості та проблеми функціонально неповних сімей, утворених унаслідок трудової міграції та їх психологічний супровід у сучасній Україні. Визначити, яким чином здійснюється захист неповних сімей в	Здійснить спостереження за дітьми з дистанційних сімей та визначте рівень їх самооцінки.

	сучасній Україні.	Порівняйте рівень самооцінки дітей з дистанційних сімей та дітей з інших видів неповних сімей.
--	-------------------	--

4. Система оцінювання курсу

Накопичування балів під час вивчення дисципліни	
Види навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Лекція	0
Семінарське заняття	25
Самостійна робота	10
Індивідуальне заняття	15
Залік/Екзамен	50
Максимальна кількість балів	100

5. Оцінювання відповідно до графіку навчального процесу

Види навчальної роботи	Навчальні тижні																	Разом
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	
Лекції																		0
Семінарські заняття		5		5			5					5			5			25
Самостійна Робота	1		1		1	1		1	1	1	1		1	1				10
Індивідуальні завдання													5	5	5			15
Залік																	50	50
Всього за тиждень	1	5	1	5	1	1	5	1	1	1	1	5	1	6	10	5	50	100

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Базова Література.	
1. Демиденко Т. М. Виховний потенціал – провідна характеристика сім'ї як педагогічної системи / Т. М. Демиденко // Соціальна педагогіка: теорія та практика. – 2011. – № 1. – С. 58–63. 2. Докторович М. О. Соціально - педагогічна робота з дітьми з неповних	

- сімей: Навчально-методичний посібник. – К.: Ленвіт, 2010. 152с.
3. Капська А. Й. Технології соціально-педагогічної роботи з сім'ями : навчально-методичний посібник / А. Й. Капська, І. В. Пеша, О. Ю. Міхеєва, М. Г. Соляник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 328 с.
 4. Ковбас Б. , Костів В. Родинна педагогіка: У 3-х т. Том II. Основи родинного виховання. — Івано-Франківськ, 2006. — 288 с.
 5. Трубавіна І. М. Соціальний супровід неблагополучної сім'ї : наук.-метод. матеріали / І. М. Трубавіна. – К. : ДЦССМ, 2003. – 86 с.
 6. Федоришин Г. М. Психологія становлення особистості у батьківській сім'ї: Навчально-методичний посібник. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2006. – 168с.
 7. Целуйко В. М. Психология неблагополучной семьи. – М.: Владос, 2003. – 272 с.
 8. Швейцар М. Воспитание ребенка // Родители и дети / Под ред.. Д. Я. Райгородского. – Самара: Изд. Дом БАХРАХ – М., 2003. – С. 669-725.
 9. Шнайдер Л. Б. Психология семейных отношений: Курс лекций. – М.: Апрель – Пресс, 2000. – С. 354- 378.

Додаткова

1. Арнаутова Е. П. Социально-педагогическая практика взаимодействия общественного и семейного воспитания «педагог-семья». М.: НОРМА, 2009. 20 с.
2. Башкирова Н. Ребенок без папы. Решение проблем неполной семьи. М.: Наука и техника, 2007. 34 с.
3. Голод С.И. Семья и брак: Историко-социологический анализ. СПб., 1998. 229 с.
4. Дементьева И. Негативные факторы воспитания детей в неполной семье // Социологические исследования. 2001. №11. С. 108-118.
5. Кесаева Р.Э., Кантемирова Г.А. Неполная семья как социокультурный феномен // Вестник Северо-Осетинского государственного университета имени Коста Левановича Хетагурова. 2013. № 3. С. 97- 100.
6. Лещенко А.Н. Об уровнях профилактики семейного неблагополучия // Работник социальной службы. 2011. 9. С. 50-59.
7. Литвинов Г.А., Зарединова Э.Р., Меджитова З.С., Фазылова Э.Э. Психологическое исследование детско-родительских отношений в неполной семье // Проблемы современного педагогического образования. 2015. № 47-5. С. 267-275.
8. Малявко Н.Л. Детско-родительские отношения в неполной семье как предмет переживания ребенка-дошкольника // Личность, семья и общество: вопросы педагогики и психологии: сб. ст. по матер. XXV междунар. науч.-практ. конф. Новосибирск: СибАК, 2013.
9. Малявко Н.Л. Эмпирическое исследование особенностей переживания детско-родительских отношений в неполной семье // Психология и

педагогіка: методика и проблеми практичного застосування. 2013. № 31. С. 12-16.

9. Русакова Ю.А. Особливості соціальної роботи з неповними сім'ями// V Міжнародна студентська електронна наукова конференція «Студентський науковий форум» 15 лютого – 31 березня 2013 року 70 [Електронний ресурс] URL: <https://www.scienceforum.ru/2013/68/129> (дата звернення: 05.10.2017)

10. Савинов Л.И., Кузнецова Е.В. Соціальна робота з дітьми в сім'ях розлучених батьків. Учеб. посібник. М.: Видавничо-торгова корпорація Дашков і Ко, 2007. 216 с.

11. Федотова Н. И., Масанова М. Д. Неповна сім'я як об'єкт соціальної роботи. Типи неповних сімей // Молодий вчений. 2014. №10. С. 428- 430.

12. Целуйко В.М. Неповна сім'я: психологічні та соціально-правові особливості; форми та методи психологічної та соціальної роботи. Волгоград, 2000. 113 с. 71

13. Целуйко В.М. Психологія неблагополучної сім'ї. М.: Вид-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. 272 с.

14. Шульга Т.И. Робота з неблагополучною сім'єю: навчальне посібник. М.: Дрофа, 2005. 254 с.

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи м. Івано-Франківськ, вул. Бандери, 1 каб. 802 тел. (0342) 57-00-05 kspsr@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Яремчук Віталія Василівна
Контактна інформація викладача	vitaliia.yaremchuk@pnu.edu.ua

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Академічна доброчесність: Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-прозапобігання-плагіату/ Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідують лекції і практичні заняття курсу
Пропуски занять (відпрацювання)	Пропуски семінарських (практичних, лабораторних) занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Студент зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до

ння)	Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Виконання завдань пізніше встановленого терміну	Порядок та організація контролю знань студентів, зокрема, умови пропуску занять (відпрацювання) допуску до підсумкового контролю визначаються 5 Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf
Невідповідна поведінка під час занять	Діяти відповідно до Положення мпро організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (Нова редакція) (зі змінами накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/01/Polozennia-pro-OOP25_12_2020-1.pdf
Додаткові бали	Студент може отримати додаткові бали згідно «Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти ДВНЗ “Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 212 від 06.04.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf »
Неформальна освіта	Неформальна освіта зараховується згідно - Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №819 від 29.11.2019 р., із внесеними змінами наказом № 80 від 12.02.2021 р.) https://nmv.pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/sites/118/2021/02/neformalna_osvita.pdf

Викладач

Яремчук В. В.